

پژوهش آسان
انضمام آموزش مصور SPSS
و نرم افزار مرجع نویسی endnote

مقدمه مدال حینی

بهروز لاثم

سرشناسه: الحسینی، سیدمحمد، ۱۳۵۸-

عنوان و نام پدیدآور: پژوهش آسان/ بانضمام آموزش مصور SPSS و نرم افزار مرجع نویسی endnote
تالیف: سیدمحمد الحسینی - بهروز فلاهی

مشخصات نشر: روش شناسان

مشخصات ظاهری: ۲۵۶ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۲۸۱-۵-۹، ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۲۸۱-۳-۳، ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۲۸۱-۳-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

پادداشت: کتابخانه

موضوع: اس. پی. اس (فایل کامپیوتر)، SPSS (Computer file)

موضوع: اندنوت (فایل کامپیوتر)، EndNote (Computer file)

موضوع: تحقیق -- روش شناسی، Research -- Methodology

موضوع: علوم انسانی -- تحقیق -- نرم افزار، Humanities -- Research -- Software

شناسه: ۱۳۶۶، بهروز، ۱۳۶۶-

ردیف: ۱۳۶۶ الف ۹۷۸/۵۵/۹۷۲۸۱

شماره: ۱۳۶۶، ۱۳۶۶

شماره: ۱۳۶۶، ۱۳۶۶

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

با مسئول انتشار: جامعه شناسان

فهرست کلی

بخش اول روش تحقیق

مقدمه (کلیات) / ۷

درس اول: روش علمی / ۱۳

درس دوم: دیدگاه های شناختی / ۲۷

درس سوم: سیستم های تحقیقات علمی بر اساس روش / ۴۳

درس چهارم: مبانی و اصول اولیه در تحقیق، ضرورت آشنائی با روش تحقیق / ۵۵

درس پنجم: گونه های پژوهش انتخاب موضوع / ۶۷

درس ششم: مرور بررسی های قبلی / ۷۳

درس هفتم: بیان مسئله تحقیق / ۸۳

درس هشتم: اهداف تحقیق و تدوین فرضیه ها / ۸۹

درس نهم: تعریف مفاهیم و متغیرها / ۹۹

درس دهم: مقیاس اندازه گیری (مقیاس نفی) / ۱۰۷

درس یازدهم: جامعه آماری و نمونه آماری / ۱۱۷

درس دوازدهم: روش های جمع آوری اطلاعات / ۱۲۷

درس سیزدهم: روش های تجزیه و تحلیل اطلاعات / ۱۳۹

درس چهاردهم: برنامه ریزی اجرا / ۱۵۳

درس پانزدهم: گزارش تحقیق / ۱۶۱

بخش دوم آموزش نرم افزارهای پژوهشی / ۱۷۳

آشنایی با نرم افزار SPSS / ۱۷۵

راهنمای نرم افزار مدیریت اطلاعات شخصی و مرجع نویسی / END NOTE / ۲۴۳

منابع و مآخذ / ۲۵۴

مقدمه (کلیات)

علم معادل واژه science خود را از لاتین scientia گرفته شده است و به معنای دانستن یا آگاهی از مجموعه ای از فعالیت های منظم و منسجم که به کمک آن واقعیت های جهان خارج در کنار هم نهاده می شوند. بهترین معرفت نظام یافته که برحسب دقیق ترین و کامل ترین روشهای ممکن به دست آمده و در حال حاضر در دسترس می باشد و هدف آن رسیدن به حق است. علم در لغت به معنی یقین، معرفت و دانش است. در مفهوم کلی خود به مجموعه آگاهی نسبت به اشیاء، پدیده ها، روابط و ... اطلاق میشود. می توان علم بشر را مجموعه آگاهیها، دانشها و معلوماتی دانست که تا کنون نسبت به دنیای ماده و عالم معنا پیدا کرده است (حافظ نیا، ۱۳۹۱، ص: ۸). علم از آن نقطه و آن زمان آغاز شد که بشر به فکر حل مسائل مختلف زندگی افتاد. به عبارت دیگر تاریخ تولد علم مصادف با تاریخ تولد بشر است. بشر اولیه برای حل مسائل و مشکلات خود از ابتدایی ترین مراحل شروع کرد و به کمک برخی از روابط تجربی قادر شد محیط پیرامون خویش را کم و بیش بشناسد و به این طریق از پیچ و تاب و فراز و نشیب هستی آگاه شود (دلاور، ۱۳۸۷، ص: ۱۵). علم در مفهوم خاص خود آن بخش از دانستیها و آگاهیهای نوع بشر است که به روشهای تجربی قابل اثبات و تایید باشد. بنابراین یکی از اولین و مهم ترین کارکردهای علم را می توان دست یابی به مسائل ناشناخته و باز کردن

دنیای ابهامات به روی انسان دانست که بخصوص در دنیای نیاز اساسی و مبرم هر فرد به حساب می آید.

علوم انسانی مانند هر حیطه دیگری از علم دارای ویژگی های خاص خود هستند که در زیر به چند نمونه از این ویژگی ها اشاره می کنیم.

۱- علوم انسانی منطقی هستند؛ یعنی هدفشان درک منطقی رفتار انسان است. منظور این نیست که رفتارهای انسانی همگی منطقی اند بلکه رفتارهایی نیز وجود دارد که خارج از حوزه میطقتند. اما دانشمند علوم انسانی خود باید در درک اشکال گوناگون رفتار منطقی باشد.

۲- علوم انسانی جبری هستند؛ دانشمندان معتقدند وقوع هر رویدادی دلایلی دارد و با تداخلی نیست به عبارت دیگر هر رویداد یا وضعیتی دارای علل پیشین است و به سبب سبب مسبوق به سابقه است.

۳- علوم انسانی کلی هستند؛ هدف علوم انسانی مشاهده و درک الگوهای کلی رویدادها و روابط بین آنهاست. یک نظریه هرچه تعمیم پذیرتر باشد سودمندتر است به این معنی که هر چه حوزه پدیده های مورد مطالعه یک نظریه گسترده باشد مفیدتر است.

۴- علوم انسانی تخصصی هستند؛ دانشمند علوم انسانی باید روش اندازه گیری خاص خود را مشخص کند شاید بتوان گفت که این عمل از اهمیت خاصی برخوردار است زیرا در این علوم مفاهیم وجود دارند که گفتگوهای مفهومی دارای تعاریف مبهمی هستند.

۵- علوم انسانی تغییر و تحول پذیرند. سبب تقریباً هیچ یک از نظریه های مربوط به انسان ابدی و جاویدان نیست یا دلایل و تفسیرهای آن را بی اعتبار می سازند و یا نظریه های جدیدی جانشین آن می شود بهر حال در این خطراتی که یافته های علوم انسانی در مورد یک حادثه در درازمدت پایدار بماند.

۶- علوم انسانی تخصصی هستند؛ دانشمندان علوم انسانی هستند دانشمندان علوم فیزیکی باید روش اندازه گیری خاص خود را مشخص کنند شاید بتوان گفت که این عمل در علوم انسانی از اهمیت خاصی برخوردار است زیرا در این علوم مفاهیمی وجود دارند که که در گفتگوهای عمومی دارای تعاریف مبهمی هستند. در حالی که فیزیکدان «شتاب» را خیلی دقیق تر از یک فرد عادی تعریف می کند، تعریف علمی این واژه تفاوت خیلی زیادی با درک عمومی از آن ندارد اما مفاهیمی نظیر «هوش» و «تعصب» که مفاهیم علوم انسانی هستند در زبان عام دارای چنان معانی متغیری هستند که تعریف دقیق آن ها به سادگی امکان پذیر نیست.

۷- علوم انسانی تکرار ناپذیر هستند؛ در صورتیکه پژوهش معین در زمینه علوم انسانی بصورت کامل و کافی توصیف شده باشد هر دانشمند دیگر صرف نظر از زمینه فکری خویش باید بتواند این پژوهش را تکرار کند و نتایج مشابهی بدست آورد.

۸- علوم انسانی را می توان بصورت آزمایشی مورد بررسی قرار داد؛ فرضیه ها و نظریه های علوم انسانی برای آن که مورد استفاده قرار گیرند باید در جهان واقعی قابل آزمون باشند. همانند علوم فیزیکی، دانشمندان علوم انسانی باید بتوانند درستی یا نادرستی فرضیه تدوین شده را از راه آزمایش نشان دهد. (مطالب این قسمت با تلخیص از دلاور، ۱۳۸۹ می باشد).

در اینجا تعریف از هر یک از حیطه های شناختی و معرفتی علوم عرضه می شود:

الف. حیطه شناخت علوم طبیعی و مادی این حیطه شامل معلومات و معارفی می شود که به موضوعات طبیعی و موضوعات طبیعی که دارای خواص مادی و قابل حس است حاصل می آید و شامل علوم پایه؛ علوم پزشکی و علوم مهندسی می شود.

ب. حیطه شناختی علوم طبیعی یا طبیعیات، این حیطه شامل معلوماتی می شود که خارج از عالم ماده و محسوسات قرار دارد. می توان از آن به شناخت دینی نیز تعبیر نمود. برای مثال خداشناسی و فقه و حقوق در این حیطه قرار دارد.

ج. حیطه شناختی علوم انسانی، این حیطه شامل معلوماتی است که به خصلت ها، ویژگی ها، فعالیت ها و رفتارهای نوع انسان مربوط می شود و آگاهی و معلومات مربوط به هر یک از موارد مزبور می تواند موضوع یکی از رشته های مختلف علوم انسانی باشد. علوم انسانی را در یک طبقه بندی کلی می توان به گروه تقسیم کرد: گروه اول شامل معلوماتی است که منشأ تشکیل آنها را عقل و فک و احساس انسان تشکیل می دهد. این معلومات عبارت اند از: فلسفه، منطق، ریاضیات، ادبیات، موسیقی، هنرهای غیر تجسمی و نظایر اینها. گروه دوم شامل معلوماتی است که منشأ آنها را رفتار انسان تشکیل می دهد. این گروه عبارت اند از: روان شناسی، جامعه شناسی، اقتصادی، مدیریت، جغرافیای انسانی، علوم سیاسی، زبان شناسی، تاریخ، تعلیم و تربیت، مردم شناسی، تاریخ، باستان شناسی، علوم دفاعی و مانند اینها. (Wartofsky, 1968: 371)

بنابراین، علوم انسانی علمی است که به مطالعه خصلت ها، ویژگی ها، فعالیت ها و رفتارهای انسان می پردازد. و معارفی است که موضوع تحقیق آنها فعالیت های مختلف بشری است، یعنی فعالیت هایی که متضمن روابط افراد بشر با یکدیگر و روابط این اشیاء و آثار و نهادها و مناسبات ناشی از آنهاست.

در قدیم علوم انسانی نسبتاً با علوم غیر طبیعی مترادف بود که تحت عنوان حکمت عملی طبقه بندی شده بود. با وجود اینکه در معارف اسلامی با علمی چون علم النفس، اخلاق و تدبیر منزل برخورد می‌کنیم که می‌توان آنها را به عنوان علوم انسانی قلمداد کرد ولی اصطلاح علوم انسانی همانند اصطلاح علوم طبیعی بحث برانگیز است. نویسندگان گوناگون ترجیح داده‌اند این علوم را با علوم اخلاقی یا علوم مربوط به فرهنگ، علوم مربوط به روح (نفس ناطقه)، علوم مربوط به انسان و یا علوم دستوری یا هنجاری همسان بنامند. (فروند، ۱۳۷۵).

علوم انسانی علمی است که در آن از نهادها و امور اجتماعی بحث می‌شود. به هر حال در علوم انسانی، انسان را از این حیث که موجودی مشخص و ممتاز از دیگر موجودات است و حالات و آثار مخصوص به خود دارد بررسی می‌کنند و در علوم انسانی نه تنها در سه رده جهان، بلکه درباره انسان بحث می‌شود و نه تنها حیات مادی انسان و بدن او موضوع بحث قرار می‌گیرد، بلکه علمی نیز هست که در آن ذهن و حیات درونی و حالات روانی انسان مورد مطالعه قرار می‌گیرد (مجتبوی، ۱۳۷۳: ۱۰۰-۶۳). علوم انسانی معارفی است به موضوع تحقیق آنها فعالیت‌های مختلف بشری است، یعنی فعالیت‌هایی که مضمّن روابط افراد بشر با یکدیگر و روابط این اشیاء و آثار و نهادها و مناسبات ناشی از آنها است. اصطلاح علوم انسانی به طور معمول به دانش‌هایی اطلاق می‌شود که موضوع تحقیق آنها حالات انسانی است، یعنی کوشش‌هایی که در بر دارنده رفتار فردی انسان، روابط افراد بشر با یکدیگر است. علوم انسانی علومی هستند که به انسان مربوط می‌شوند و مجرعه را ربط انسان با محیط و فعالیت‌های وی را از جنبه‌های مختلف فرهنگی، دینی، روانی، سیاسی اقتصادی اجتماعی مطالعه می‌کنند. برخی معتقدند علوم انسانی اصطلاحی دارد؛ یکی از اصطلاحات علوم انسانی در واقع علوم انسانی به معنای علومی است که بر علوم طبیعی، تجربی و زیستی و ریاضی و امثال اینها است. به این معنا، علوم انسانی یک گستره فراوانی دارد و شامل فلسفه، ادبیات و مثل اینها از علوم عقلی هم می‌شود. دیگر در برابر علوم عقلی نیست؛ در برابر علوم تجربی به معنای همان علوم طبیعی است. هرچند علوم انسانی هم به یک معنا خودش جزء علوم تجربی است. این یک اصطلاح است که شامل فلسفه و ادبیات و مانند اینها می‌شود. علوم انسانی در واقع علومی است که به رفتارهای آدمی می‌پردازد و قوانین و قواعد حاکم بر رفتارهای فردی، خانوادگی و اجتماعی انسان را بررسی می‌کند. به این معنا، فلسفه، ادبیات و مانند اینها به یک معنا خارج می‌شود و شامل مجموعه‌ای از علوم می‌شود؛ مثل روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، مدیریت و مانند اینها. البته در این مجموعه نیز بعضی از اینها

باز آن روش‌های غیرتجربی را دارند؛ مثل حقوق و در پاره‌ای از موارد، در بعضی از شاخه‌ها و گرایش‌های علوم سیاسی یا مثلاً تعلیم و تربیت. گاهی ما علوم انسانی می‌گوییم و منظورمان دقیقاً مجموعه‌ای از دانش‌هایی است که به رفتارهای فردی و اجتماعی انسان می‌پردازد و قاعدتاً روش آن هم تجربی است. (اعرافی، ۱۳۸۲).

پژوهش در ایران به تدریج جای خود را در علم و عمل باز کرده است، با گسترش مراکز آرزش عالی و تدریس رشته‌های مختلف علوم. دروس مربوط به تحقیق و روش‌های آن جزئی اساسی از برنامه‌ی آموزشی این رشته‌ها محسوب گردیده و در رابطه با مایل روزمره جامعه و تعلیم و تربیت نیاز بیشتر به آموزش عملی، همواره از اهمیت فزون‌تری برخوردار می‌گردد.

انگیزه تالیف این کتاب نیز بیشتر از همین مساله سرچشمه دارد یعنی از یکسو نشان دادن ضوابط و نکات است که بر اساس آن بتوان ارزش و صداقت علمی آنچه به عنوان «تحقیق» ارائه می‌شود، ارزیابی نمود و در باره خطراتی که در اثر سوء استفاده از این حربه می‌تواند متوجه جامعه شود آگاهی داد و از سوی دیگر تهیه یک منبع آموزشی که بتواند برای دانشجویان دانش پژوهان را بدهد. در نگارش این کتاب سعی شده تا با چشم پوشی از الفبا، عناصر و پیچیده و به ساده ترین صورت اساس و شاکله اصلی روش تحقیق، معرفی، شده و آشنایی با تحلیل داده‌های بزرگ در تحقیق و منابع متعدد باعث شد تا آموزش نرم افزار مدیریت مرجع نویسی و تحلیل داده‌های آماری نیز مورد توجه مولفین قرار گیرد.